Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (teine koda)

10. oktoober 2019*

Eelotsusetaotlus – Looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse – Direktiiv 92/43/EMÜ – Artikli 12 lõige 1 – Loomaliikide range kaitse süsteem – Lisa IV – *Canis lupus* (hunt) – Artikli 16 lõike 1 punkt e – Erand, mis lubab kindlaks määratud arvu teatavate liikide isendite võtmist – Populatsiooni ohjamiseks toimuv küttimine – Asjaomase liigi populatsiooni kaitsestaatuse hindamine

Kohtuasjas C-674/17,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Korkein hallinto-oikeuse (Soome kõrgeim halduskohus) 28. novembri 2017. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 1. detsembril 2017, menetluses, mille algatas

Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola Pohjois-Savo – Kainuu ry

menetluses osalesid:

Risto Mustonen,

Kai Ruhanen,

Suomen riistakeskus,

EUROOPA KOHUS (teine koda),

koosseisus: koja president A. Arabadjiev (ettekandja), Euroopa Kohtu president K. Lenaerts teise koja kohtuniku ülesannetes ja kohtunik C. Vajda,

kohtujurist: H. Saugmandsgaard Øe,

kohtusekretär: ametnik R. Schiano,

arvestades kirjalikku menetlust ja 9. jaanuari 2019. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola Pohjois-Savo – Kainuu ry, esindajad: S. Kantinkoski ja L. Iivonen,

– K. Ruhanen, esindaja *asianajaja* P. Baarman,

– Suomen riistakeskus, esindaja: S. Härkönen,

* Kohtumenetluse keel: soome.

– Soome valitsus, esindaja: J. Heliskoski,

– Taani valitsus, esindajad: J. Nymann-Lindegren, M. Wolff ja P. Ngo,

– Rootsi valitsus, esindajad: A. Falk, C. Meyer-Seitz, H. Shev, J. Lundberg ja H. Eklinder,

– Euroopa Komisjon, esindajad: M. Huttunen ja C. Hermes,

olles 8. mai 2019. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb küsimust, kuidas tõlgendada nõukogu 21. mai 1992. aasta direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT 1992, L 206, lk 7; ELT eriväljaanne 15/02, lk 102; edaspidi „elupaikade direktiiv“) artikli 16 lõiget 1.

2 Taotlus on esitatud menetluses, mille algatas Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola Pohjois-Savo – Kainuu ry (edaspidi „Tapiola“) ja mis käsitleb küsimust, kas Suomen riistakeskuse (Soome Ulukiamet, edaspidi „amet“) otsused, millega anti eriluba huntide küttimiseks, on õiguspärased.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

3 Elupaikade direktiivi artikkel 1 „Mõisted“ on sõnastatud järgmiselt:

„Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

[…]

i) liigi kaitsestaatus – asjaomast liiki mõjutavate tegurite summa, mis pikema aja jooksul võib mõjutada liigi levikut ja populatsiooni arvukust artiklis 2 nimetatud territooriumil.

Kaitsestaatust loetakse soodsaks, kui:

– asjaomase liigi populatsiooni dünaamika andmed näitavad, et liik on oma looduslikus elupaigas elujõuline püsinud pikema aja jooksul ja

– liigi looduslik levila ei ole vähenemas ega ei vähene ka lähitulevikus ning

– selle liigi populatsiooni pikaajaliseks säilimiseks on olemas piisavalt suur elupaik, mis tõenäoliselt ka tulevikus ei vähene;

[…]“.

4 Selle direktiivi artikkel 2 näeb ette:

„1. Käesoleva direktiivi eesmärk on looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitsmisega kaasa aidata bioloogilise mitmekesisuse säilimisele liikmesriikide Euroopa territooriumil, kus kohaldatakse asutamislepingut.

2. Käesoleva direktiivi kohaselt võetud meetmed on kavandatud ühenduse tähtsusega looduslike elupaikade ning looduslike looma- ja taimeliikide soodsa kaitsestaatuse säilitamiseks või taastamiseks.

3. Käesoleva direktiivi kohaselt võetud meetmetes võetakse arvesse majanduslikke, sotsiaalseid ja kultuurilisi vajadusi ning piirkondlikke ja kohalikke iseärasusi."

5 Selle sama direktiivi artikli 12 lõige 1 on sõnastatud järgmiselt:

„Liikmesriigid võtavad vajalikke meetmeid, et kehtestada IV lisa punktis a loetletud loomaliikide range kaitse süsteem nende looduslikul levilal, keelates:

a) kõik nende liikide isendite looduses tahtliku püüdmise või tapmise viisid;

b) nende liikide tahtliku häirimise, eelkõige nende paljunemise, järglaste kasvatamise, talvitumise ja rände ajal;

c) munade tahtliku hävitamise või loodusest võtmise;

d) paljunemis- või puhkepaikade kahjustamise või hävitamise."

6 Elupaikade direktiivi artikli 16 lõige 1 sätestab:

„Kui muud rahuldavat alternatiivset lahendust ei ole ja erand ei kahjusta kõnealuste liikide populatsioonide soodsa kaitsetaseme säilitamist nende looduslikul levilal, võivad liikmesriigid teha artiklite 12, 13 ja 14 ning artikli 15 punktide a ja b sätetest erandi:

a) loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitsmiseks ja looduslike elupaikade säilitamiseks;

b) eriti oluliste saagi-, karja-, metsa-, kalamajandus-, veemajanduskahjude ja muud liiki omandiga seotud kahjude ärahoidmiseks;

c) rahva tervise ja elanikkonna ohutuse huvides või muude üldiste huvide seisukohast eriti mõjuvatel põhjustel, sealhulgas sotsiaalsed ja majanduslikud põhjused ning kasu, mida keskkond saab erandite andmisest;

d) kasvatustööks ja nende liikide teaduslikuks uurimiseks, taastamiseks ja taasasustamiseks ning selle jaoks vajalikuks paljundamiseks, sealhulgas taimede kunstlikuks paljundamiseks;

e) range järelevalve all valikuliselt ja piiratud ulatuses IV lisas loetletud liikide teatavate isendite võtmise või pidamise lubamiseks pädevate siseriiklike asutuste määratletud kogustes."

7 Nende „ühenduse tähtsusega" loomaliikide hulgas, „mis vajavad ranget kaitset" ja mille loetelu on ette nähtud sama direktiivi IV lisa punktis a, on eelkõige „*Canis lupus* [hunt] (välja arvatud […] Soome populatsioonid põhjapõdrakasvatusaladel, nagu need on määratletud põhjapõdrakasvatust käsitleva 14. septembri 1990. aasta Soome seaduse nr 848/90 paragrahvis 2)".

Soome õigus

8 Vastavalt 28. juuni 1993. aasta jahiseaduse nr 615/1993 (metsästyslaki (615/1993), muudetud 18. veebruari 2011. aasta seadusega nr 159/2011; edaspidi „jahiseadus") paragrahvi 37 kolmandale lõigule on hunt alaliselt kaitse all.

9 Vastavalt selle seaduse paragrahvi 41 esimesele lõigule võib amet anda loa kalduda kõrvale selle seaduse paragrahvis 37 ette nähtud kaitsest, tingimusel et järgitakse selle seaduse paragrahvides 41a–41c ette nähtud tingimusi. Sama seaduse paragrahvi 41 neljandas lõigus on täpsustatud, et valitsuse määrusega nähakse ette üksikasjalikud normid eriloa andmise korra, eriloas seatavate tingimuste, eriloa alusel kütitud isenditest teatamise korra, eriloa kehtivusaja ja eriloa väljastamise tingimuste täidetuse hindamise kohta ning nähakse ette ajavahemik, mille vältel on võimalik teha erand paragrahvis 37 ette nähtud kaitsest. Jahiseaduse paragrahvi 41 viienda lõigu kohaselt võib kehtestada eriloa alusel kütitavate isendite aastase piirarvu. Põllumajandus- ja metsandusministeeriumi määrusega võib kehtestada üksikasjalikud normid eeskätt kütitavate isendite suurima lubatud arvu kohta.

10 Jahiseaduse paragrahvi 41a kolmas lõik, millega Soome õiguskorda on üle võetud elupaikade direktiivi artikli 16 lõike 1 punkt e, sätestab:

„Hundi, karu, saarma ja ilvese puhul võib anda eriloa ka teatavate isendite range järelevalve all valikuliselt ja piiratud arvul püüdmiseks või surmamiseks.“

11 Valitsuse määruse (452/2013), mis on vastu võetud jahiseaduse paragrahvi 41 neljanda lõigu ja artikli 41a neljanda lõigu alusel, paragrahvi 3 esimese lõigu punktis 1 on märgitud, et jahiseaduse paragrahvi 41a kolmandas lõigus ette nähtud eriloa võib anda huntide püüdmiseks või surmamiseks põhjapõdrakasvatuspiirkonnas 1. oktoobrist kuni 31. märtsini ning mujal riigis 1. novembrist kuni 31. märtsini, ning selle määruse paragrahvi 4 kolmandas lõigus on täpsustatud, et eriloa võib anda küttimiseks vaid sellises piirkonnas, kus liik on väga elujõuline.

12 Jahiseaduse paragrahvi 41 viienda lõigu alusel ning selle seaduse paragrahvi 41a kolmandas lõigus ette nähtud erandeid arvestades nähti Põllumajandus- ja metsandusministeeriumi määrusega (1488/2015) ette, et jahihooajal 2015–2016 võib anda loa maksimaalselt 46 hundi küttimiseks mujal kui põhjapõdrakasvatuspiirkonnas. Sama ministeeriumi määrusega (1335/2016), mis käsitles jahihooaegu 2016–2018, nähti jahiseaduse paragrahvi 41 esimeses lõigus ette nähtud erandite alusel ette, et kummalgi aastal võib anda loa maksimaalselt 53 hundi küttimiseks mujal kui põhjapõdrakasvatuspiirkonnas.

13 Põllumajandus- ja metsandusministeerium võttis riikliku suurkiskjate-alase poliitika arendamise aruande tulemuste põhjal 22. jaanuaril 2015 vastu uue Soome hundipopulatsiooni kaitse ja ohjamise tegevuskava (edaspidi „ohjamiskava“). Selle ohjamiskava kohaselt, mille eesmärk on saavutada ja säilitada huntide populatsiooni soodus kaitsestaatus, loetakse väikseimaks elujõuliseks hundipopulatsiooniks 25 sigivat paari. Sellest ohjamiskavast nähtub samuti, et hundipopulatsiooni kaitse ja ohjamine oleks Soomes tulemusetu, kui arvesse ei võetaks nende isikute vajadusi, kes elavad ja töötavad hundikarja territooriumil, eelkõige arvestades seda, et ühiskonnas aktsepteeritakse üha enam huntide teatud tingimustel ebaseaduslikku küttimist. Kaitsest ja ohjamisest tehtavate erandite eesmärk on seega tagada kohaliku karja püsimine, edendades samas huntide ja inimeste kõrvuti eksisteerimist. Sellest vaatenurgast lähtudes on kavandatud sekkuda kahju põhjustavate isendite puhul ja vältida nõnda huntide ebaseaduslikku surmamist.

14 Ohjamiskava on üles ehitatud põhimõttele, et hundipopulatsiooni ohjamine toimub kohalikul tasandil hundikarja põhiselt. Nii peavad hundikarja elujõulisuse tagamise kaalutlusel olema ameti poolt jahiseaduse paragrahvi 41 kolmanda lõigu alusel antud eriloas täpsustatud need isendid, keda on lubatud küttida. Küttida tuleb karja noort isendit, nii et võimalik mõju karja elujõulisusele oleks võimalikult väike. Kütitavaks isendiks tuleb valida loom, kes põhjustab probleeme või kahju hundikarja territooriumil elavatele inimestele või nende varale.

15 Eriloa saab anda ainult sellise piirkonna kohta, kus liik on väga elujõuline, ja ületada ei tohi Põllumajandus- ja metsandusministeeriumi määruses ette nähtud kütitavate isendite piirarvu.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

16 Amet väljastas kahe 18. detsembril 2015 tehtud otsusega R. Mustonenile ja K. Ruhanenile kummalegi jahiseaduse paragrahvi 41 ja paragrahvi 41a kolmanda lõigu alusel eriloa kokku seitsme hundi surmamiseks ajavahemikus 23. jaanuarist kuni 21. veebruarini 2016 Põhja-Savo (Soome) maakonnas. Esimese otsusega lubati surmata kaks hunti Juudinsalo (Soome) karja ja veel kaks hunti Sukeva (Soome) karja ja Laakajärvi (Soome) karja territooriumil ning teise otsusega lubati surmata üks hunt Vieremä-Kajaani-Sonkajärvi (Soome) karja ja kaks hunti Kiuruvesi-Vieremä (Soome) karja territooriumil.

17 Amet põhjendas oma otsuseid, viidates kohaldatavatele õigusnormidele ja ohjamiskavale, kirjeldades asjaomaste karjade koosseisu ja tuues välja kahju, mille hundid on põhjustanud koertele, ning viidates kohaliku elanikkonna murele. Amet täpsustas, et „kahjupõhistel“ erilubadel põhinev range kaitsekord ei võimaldanud saavutada eelmises ohjamiskavas kirjeldatud eesmärke. Ameti sõnul on hundipopulatsiooni ohjamiseks antavate erilubade eesmärk kehtestada seaduslik hundipopulatsiooni kaitse ja ohjamise kord, mis võimaldab sekkuda isendite puhul, kes põhjustavad kahju, hoides nii ühtlasi ära ebaseadusliku surmamise.

18 Amet rõhutas, et asjaomaste piirkondade osas puudus parem lahendus kui selliste erilubade andmine ja lisas, et valikuline ja piiratud arvul küttimine väljendub asjaomaste otsustega kindlaks määratud geograafilistes ja arvulistes piirangutes ning tänu eriloas ette nähtud jahimeetodile.

19 Amet rõhutas samuti, et tuleb vältida juhtisase ning jälgimisseadet kandva isendi surmamist. Ta soovitas otsuste adressaatidel keskenduda noorte või kahju põhjustavate isendite küttimisele ja täpsustas, et juhul, kui pärast nende otsuste tegemist, ent enne lubatud küttimise algust, tuvastab ametiasutus, et on surnud mõni karjaliige või konkreetne isend, siis tuleb selle asjaoluga arvestada, vähendades lubade arvu.

20 Soome keskkonnakaitseorganisatsioon Tapiola esitas ameti nende kahe otsuse peale kaebuse Itä-Suomen hallinto-oikeusele (Ida-Soome halduskohus, Soome). See kohus tunnistas 11. veebruari 2016. aasta otsustega need kaebused vastuvõetamatuks põhjendusel, et käesolevas asjas ei ole Tapiolal kaebeõigust.

21 Korkein hallinto-oikeus (Soome kõrgeim halduskohus) tühistas 29. mai 2017. aasta määrustega Itä-Suomen hallinto-oikeuse (Ida-Soome halduskohus) otsused ja otsustas Tapiola esitatud kaebused läbi vaadata.

22 Eelotsusetaotluse esitanud kohus rõhutab, et hunt on Soomes väga ohustatud liik. Huntide arvukus on viimastel aastatel oluliselt kõikunud tõenäoliselt salaküttimise tõttu. Kuna eriload, mis võimaldavad „populatsiooni ohjamise eesmärgil“ jahi käigus hunte surmata, antakse konkreetse piirkonna kohta, siis on eelotsusetaotluse esitanud kohtul tekkinud muu hulgas küsimus, kas liigi kaitsestaatust tuleb elupaikade direktiivi artikli 16 lõike 1 punkti e alusel erandi tegemiseks hinnata, lähtudes asjaomasest piirkonnast või hoopis kogu liikmesriigi territooriumist. Samuti on tal küsimus, millises ulatuses saab niisuguseid erandeid põhjendada salaküttimise vähendamisega ja milline mõju on sellega seoses asjaolul, et need kuuluvad riikliku ohjamiskava ning nende liikmesriigi õigusnormide raamesse, millega määratakse kindlaks selliste isendite maksimaalarv, keda võidakse igal aastal riigi territooriumil küttida. Lisaks palub ta selgitada, millist mõju avaldavad salaküttimise järelevalvega seotud raskused uurimisele, kas on olemas muu rahuldav alternatiivne lahendus peale huntide surmamise. Lõpuks soovib ta teada, kas soov vältida kahju tekkimist koertele ja suurendada asjaomase territooriumi elanike üldist turvatunnet kuuluvad nende põhjuste hulka, millega saab selle erandi kohaldamist põhjendada.

23 Neil asjaoludel otsustas Korkein hallinto-oikeus (Soome kõrgeim halduskohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas [elupaikade direktiivi] artikli 16 lõike 1 punkti e alusel võib selle sätte sõnastust arvestades väljastada konkreetse jahimehe taotluse alusel niinimetatud populatsiooni ohjamise eesmärgil küttimiseks mõeldud piirkondliku eriloa?

– Kas hinnangu andmisel on tähtsust sellel, et eriloa väljastamise tingimuste täidetuse hindamisel lähtutakse riiklikust kaitse- ja ohjamise tegevuskavast ja määrusega kehtestatud kütitavate isendite suurimast võimalikust arvust, mille piires saab ühe aasta jooksul liikmesriigi territooriumil erilubasid väljastada?

– Kas hinnangu andmisel võib arvesse võtta muid asjaolusid, näiteks eesmärki takistada kahju põhjustamist koertele ja suurendada üldist turvatunnet?

2. Kas erilubade väljastamist esimeses eelotsuse küsimuses nimetatud populatsiooni ohjamise eesmärgil küttimiseks võib põhjendada sellega, et puudub [elupaikade direktiivi] artikli 16 lõikes 1 nimetatud muu rahuldav alternatiivne lahendus salaküttimise ärahoidmiseks?

– Kas sellisel juhul võib arvestada praktilist laadi raskustega, mis esinevad salaküttimise järelevalve korraldamisel?

– Kas muud rahuldavat alternatiivset lahendust puudutavate kaalutluste puhul võib asjakohane olla ka eesmärk vältida kahju põhjustamist koertele ja parandada üldist turvatunnet?

3. Kuidas tuleb piirkondliku eriloa väljastamisel arvestada [elupaikade] direktiivi artikli 16 lõikes 1 ette nähtud tingimusega, mis puudutab populatsioonide kaitsestaatust?

– Kas liigi populatsiooni kaitsestaatust tuleb hinnata nii piirkondlikult kui ka liikmesriigis tervikuna või sellest veelgi laiema liigi levila seisukohalt?

– Kas on võimalik, et [elupaikade direktiivi] artikli 16 lõikes 1 ette nähtud tingimused eriloa väljastamiseks on täidetud vaatamata sellele, et liigi populatsiooni kaitsestaatust ei saa asjakohase hindamise põhjal lugeda direktiivi tähenduses soodsaks?

– Kui eelmisele küsimusele vastatakse jaatavalt, siis millal võib sellise olukorraga tegemist olla?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

24 Oma küsimustega, mida tuleb analüüsida koos, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada saada, kas elupaikade direktiivi artikli 16 lõike 1 punkti e tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus, kui võetakse vastu otsus, millega tehakse erand direktiivi artikli 12 lõike 1 punktis a koostoimes IV lisa punktiga a ette nähtud huntide tahtliku surmamise keelust liigi ohjamiseks toimuva küttimise raames, mille eesmärk on võidelda salaküttimise vastu.

25 Kõigepealt tuleb märkida, et vastavalt elupaikade direktiivi artikli 2 lõikele 1 on direktiivi eesmärk looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitsmisega aidata kaasa bioloogilise mitmekesisuse säilimisele liikmesriikide Euroopa territooriumil. Lisaks on vastavalt selle direktiivi artikli 2 lõigetele 2 ja 3 direktiivi kohaselt võetud meetmete eesmärk tagada Euroopa Liidu tähtsusega looduslike looma- ja taimeliikide soodsa kaitsestaatuse säilimine või taastamine ning nendes meetmetes võetakse arvesse majanduslikke, sotsiaalseid ja kultuurilisi vajadusi ning piirkondlikke ja kohalikke iseärasusi.

26 Elupaikade direktiivi artikli 12 lõike 1 punktid a ja d kohustavad liikmesriike võtma vajalikke meetmeid, et kehtestada direktiivi IV lisa punktis a loetletud loomaliikide range kaitse süsteem nende looduslikus levilas, keelates kõik nende liikide isendite looduses tahtliku püüdmise või tapmise viisid ning paljunemis- või puhkepaikade kahjustamise või hävitamise (17. aprilli 2018. aasta kohtuotsus komisjon *vs*. Poola (Białowieża laas), C-441/17, EU:C:2018:255, punkt 230).

27 Selle sätte järgimiseks on liikmesriigid kohustatud mitte üksnes vastu võtma täieliku õigusliku raamistiku, vaid ka rakendama konkreetseid ja spetsiifilisi kaitsemeetmeid. Samuti tähendab range kaitse süsteem seda, et võtta tuleb omavahel seostatud ja kooskõlastatud ennetavaid meetmeid. Niisugune range kaitse süsteem peab seega võimaldama tõhusalt vältida elupaikade direktiivi IV lisa punktis a loetletud loomaliikide looduses tahtlikku püüdmist või tapmist ning paljunemis- või puhkepaikade kahjustamist või hävitamist (17. aprilli 2018. aasta kohtuotsus komisjon *vs*. Poola (Białowieża laas), C-441/17, EU:C:2018:255, punkt 231 ja seal viidatud kohtupraktika).

28 Kuigi elupaikade direktiivi artikli 16 lõikes 1 on liikmesriikidel lubatud teha erandeid selle direktiivi artiklite 12–14 ja artikli 15 punktide a ja b sätetest, on sellisel alusel vastu võetud erand põhjusel, et see võimaldab liikmesriikidel vältida looduslike liikide range kaitse süsteemist tulenevaid kohustusi, allutatud tingimusele, et muud rahuldavat alternatiivset lahendust ei ole ja see erand ei kahjusta asjaomaste liikide populatsioonide soodsa kaitsestaatuse säilimist nende looduslikus levilas.

29 Tuleb tõdeda, et need tingimused puudutavad selle direktiivi artikli 16 lõikes 1 nimetatud olukordi tervikuna.

30 Samuti on oluline märkida, et elupaikade direktiivi artikli 16 lõige 1, milles on täpselt ja ammendavalt määratletud need tingimused, mida järgides võivad liikmesriigid teha erandeid selle direktiivi artiklitest 12–14 ja artikli 15 punktidest a ja b, on selles direktiivis ette nähtud kaitsesüsteemi erand, mida tuleb tõlgendada kitsalt (vt selle kohta 20. oktoobri 2005. aasta kohtuotsus komisjon *vs*. Ühendkuningriik, C-6/04, EU:C:2005:626, punkt 111, ning 10. mai 2007. aasta kohtuotsus komisjon *vs*. Austria, C-508/04, EU:C:2007:274, punktid 110 ja 128) ning mis asetab seatud tingimuste täidetuse tõendamiskoormise iga konkreetse erandi osas asutusele, kes otsuse teeb (vt analoogia alusel 8. juuni 2006. aasta kohtuotsus WWF Italia jt, C-60/05, EU:C:2006:378, punkt 34).

31 Lisaks tuleb märkida, et liik *Canis Lupus*, tavakeeles hunt, on üks neist loomaliikidest, mis on „ühenduse tähtsusega [ja] vajavad ranget kaitset“ ja mille loetelu on ette nähtud elupaikade direktiivi IV lisa punktis a, välja arvatud muu hulgas „[…] Soome populatsioonid põhjapõdrakasvatusaladel“.

32 Lõpetuseks tuleb kohtujuristi poolt tema ettepaneku punktis 40 väljendatud seisukoha eeskujul tõdeda, et elupaikade direktiivi artikli 16 lõike 1 tähenduses mõistet „võtmine“ tuleb mõista nii, et sellega on hõlmatud nii asjaomase liigi isendite püüdmine kui ka surmamine, nii et põhimõtteliselt saab selle sätte alusel kehtestada erandeid, mille eesmärk on just nimelt võimaldada selle direktiivi IV lisa punktis a ette nähtud liigi isendite surmamine, juhul kui selles sättes ette nähtud eritingimused on täidetud.

33 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimusi tuleb analüüsida neid esmaseid kaalutlusi arvestades.

34 Mis esiteks puudutab elupaikade direktiivi artikli 16 lõike 1 alusel tehtud erandi eesmärki, siis tuleb märkida, et kuigi selle sätte punktides a–d on selgelt välja toodud iga selles ette nähtud erandiga taotletavad eesmärgid, milleks on loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse ja looduslike elupaikade säilitamine, (punkt a), olulise kahju ärahoidmine (punkt b), rahva tervis ja elanikkonna ohutus või oluline üldine huvi (punkt c), kasvatustöö ja liikide teaduslik uurimine, taastamine ja taasasustamine (punkt d), ei ole see nii selle sätte punkti e puhul, kuna selles ei ole täpsustatud eesmärki, mida sellega seotud erandiga soovitakse saavutada.

35 Lisaks peavad elupaikade direktiivi artikli 16 lõike 1 punktil e põhinevad erandid vastama selle direktiivi artikli 16 lõike 1 punktides a–d ette nähtud eranditega võrreldes täiendavatele tingimustele. Need erandid võimaldavad range järelevalve all valikuliselt ja piiratud ulatuses lubada direktiivi IV lisas loetletud liikide teatavate isendite võtmist või pidamist kindlaks määratud arvul.

36 Elupaikade direktiivi artikli 16 lõike 1 punkt e ei saa seega olla üldine õiguslik alus selle direktiivi artikli 12 lõikest 1 erandite tegemiseks, kuna vastasel juhul kaotaks teised direktiivi artikli 16 lõikes 1 nimetatud erandid ja range kaitse süsteem soovitava toime.

37 Järelikult ei saa elupaikade direktiivi artikli 16 lõike 1 punktil e põhineva erandi eesmärk põhimõtteliselt kokku langeda eesmärkidega, mis on selle direktiivi artikli 16 lõike 1 punktides a–d ette nähtud eranditel, nii et esimesena nimetatud säte saab olla erandi tegemise aluseks vaid juhul, kui teised sätted ei ole asjakohased.

38 Igal juhul ei tohi nimetatud direktiivi artikli 16 lõike 1 alusel tehtaval erandil tervikuna vaadelduna olla mõju, mis läheb vastuollu nende direktiiviga taotletud eesmärkidega, mida on meenutatud käesoleva kohtuotsuse punktis 25.

39 Käesoleval juhul nähtub eelotsusetaotlusest, et põhikohtuasjas kõne all olevate erandite eesmärk on samamoodi nagu huntide ohjamiskaval, mille raamesse need kuuluvad, salaküttimise vähendamine. Koertele põhjustatava kahju ärahoidmist ja huntide territooriumi lähistel elavate isikute üldise turvatunde suurendamist on nimetatud selles suhtes asjakohaste ja selle eesmärgiga tihedalt seotud meetmetena, kuna nende elluviimine peaks ameti sõnul lisama kohalike elanike „leplikkust“ huntide suhtes ja järelikult vähendama ebaseaduslikku küttimist.

40 Lisaks nähtub küsimusest, mille Euroopa Kohus esitas kohtuistungil, et 2015. aastal heaks kiidetud huntide ohjamiskava hõlmab meetmeid ja projekte, mille eesmärk on saavutada selle liigi soodne kaitsestaatus, ning et hundi ohjamiseks toimuva küttimise loa eesmärk on suurendada elanike heasoovlikkust huntide suhtes ja sellest tulenevalt vähendada salaküttimist.

41 Seega tuleb märkida, et erandi põhjendamiseks esile toodud eesmärgid peavad erandi tegemise otsuses olema kindlaks määratud selgelt, täpselt ja põhjendatult. Nimelt saab selle elupaikade direktiivi artikli 16 lõikel 1 põhinev erand kujutada endast ainult konkreetset kohaldamisotsust üksikjuhtumil, et reageerida täpsetele nõuetele ja konkreetsetele olukordadele (vt analoogia alusel 8. juuni 2006. aasta kohtuotsus WWF Italia jt, C-60/05, EU:C:2006:378, punkt 34, ja 11. novembri 2010. aasta kohtuotsus komisjon *vs*. Itaalia, C-164/09, ei avaldata, EU:C:2010:672, punkt 25).

42 Sellega seoses tuleb esiteks märkida, et põhikohtuasjas kõne all olevate erandi tegemise otsuste sisust ja eelkõige ohjamiskavast, millesse need otsused kuuluvad, nähtub, et elupaikade direktiivi eesmärki arvestades on salaküttimine ohustatud liikide säilimise seisukohast suur väljakutse. Eelotsusetaotluse esitanud kohus on sellega seoses täpsustanud, et Soomes elavate huntide arv on aastate vältel märkimisväärselt kõikunud ning selle kohtu arvates on need kõikumised seotud salaküttimisega, mis on hundi ohustatud staatust arvestades selle liigi säilitamise seisukohalt oluline väljakutse. Lisaks kinnitasid nii amet kui ka Soome valitsus kohtuistungil, et salaküttimise vastu võitlemise lõppeesmärk on asjaomase liigi säilitamine.

43 Salaküttimise vastasele võitlusele võib seega viidata kui tegevusviisile, mis aitab kaasa asjaomase liigi soodsa kaitsestaatuse säilitamisele või taastamisele ning seega selle direktiivi artikli 16 lõike 1 punktiga e hõlmatud eesmärgi saavutamisele.

44 Mis teiseks puutub selle direktiivi artikli 16 lõike 1 punkti e alusel kehtestatud erandite sobivust taotletava eesmärgi saavutamiseks, siis tuleb rõhutada, et kuna põhikohtuasjas käsitletavate erandite eesmärk oli katsetamise teel välja selgitada, kas seadusliku jahi piiratud lubadega on võimalik aidata

kaasa salaküttimise vähendamisele ja lõppastmes parandada huntide populatsiooni kaitsestaatust, siis puudus ajal, kui amet need erandid tegi, kindlus selle kohta, kas need erandid on sobivad nende eesmärkide saavutamiseks.

45 Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 62 on märkinud, peab liikmesriigi asutus sellises olukorras tuginema usaldusväärsetele teaduslikele andmetele, sealhulgas asjakohastel juhtudel ka võrdlusandmetele, mis käsitlevad liigi ohjamiseks toimuva küttimise tagajärgi hundi kaitsestaatusele, et tõendada oletust, et liigi ohjamiseks toimuva küttimise lubamine võib tõepoolest vähendada ebaseaduslikku küttimist ja seda niisugusel määral, et avaldab selget positiivset mõju huntide populatsiooni kaitsestaatusele, võttes samas arvesse nende lubade arvu, mis kavatsetakse anda, ja kõige hilisemaid hinnanguid ebaseaduslikult kütitud isendite arvu kohta.

46 Käesoleval juhul väidab amet, et on tõendatud, et liigi ohjamiseks toimuv küttimine vähendab salaküttimist, millele Tapiola ja Euroopa Komisjon vastu vaidlevad. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et ükski teaduslik tõend ei võimalda järeldada, et kaitstud liigi seaduslik küttimine vähendaks salaküttimist sel määral, et selle tervikmõju hundi kaitsestaatusele oleks positiivne. Seega peab nimetatud kohus eespool esitatud kaalutlusi arvestades lõplikult kindlaks tegema, kas liigi ohjamiseks toimuva küttimise eriluba on sobiv vahend salaküttimise vastase võitluse eesmärgi saavutamiseks liigi kaitse huvides ning kas amet järgib enda sellekohaseid kohustusi.

47 Teiseks ei saa erandit teha elupaikade direktiivi artikli 16 lõike 1 alusel, kui selle erandi eesmärki on võimalik saavutada selle sätte tähenduses muu rahuldava alternatiivse lahendusega. Seega saab niisuguse erandi teha üksnes juhul, kui puudub alternatiivne meede, mis võimaldaks taotletava eesmärgi saavutada rahuldaval viisil, järgides samas direktiivis ette nähtud keelde.

48 Käesoleval juhul tuleb asuda seisukohale, et ainuüksi sellise ebaseadusliku tegevuse nagu salaküttimine esinemine ja raskused, millega selle üle tehtava järelevalve puhul silmitsi seistakse, ei ole piisavad selleks, et vabastada liikmesriik tema kohustusest tagada elupaikade direktiivi IV lisas kohaselt kaitstud liikide kaitse. Sellises olukorras peab ta hoopis eelistama esiteks ranget ja tõhusat järelevalvet selle ebaseadusliku tegevuse üle ja teiseks selliste meetmete elluviimist, mis ei kätke endas selle direktiivi artiklites 12–14 ja artikli 15 punktides a ja b kehtestatud keeldude eiramist.

49 Lisaks tuleb märkida, et elupaikade direktiivi artikli 16 lõige 1 kohustab liikmesriike esitama täpsed ja asjakohased põhjendused muude rahuldavate alternatiivsete lahenduste puudumise kohta, mis võimaldaks saavutada eesmärgid, millega erandi tegemist põhjendatakse (vt selle kohta 14. juuni 2007. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Soome, C-342/05, EU:C:2007:341, punkt 31).

50 See põhjendamiskohustus ei ole täidetud, kui erandi tegemise otsus ei tugine muu rahuldava alternatiivse lahenduse puudumisele ega viita sellega seoses asjakohastele tehnilistele, õiguslikele ja teaduslikele aruannetele (vt analoogia alusel 16. oktoobri 2003. aasta kohtuotsus Ligue pour la protection des oiseaux jt, C-182/02, EU:C:2003:558, punkt 14, ja 21. juuni 2018. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Malta, C-557/15, EU:C:2018:477, punktid 50 ja 51).

51 Eelnevat arvesse võttes peab liikmesriigi pädev asutus niisuguste erandite tegemise puhul, nagu on kõne all põhikohtuasjas, tõendama, et võttes arvesse eeskätt parimaid asjakohaseid teaduslikke ja tehnilisi teadmisi ning asjaomase konkreetse olukorraga seotud asjaolusid, ei ole ühtki rahuldavat alternatiivset lahendust, mis võimaldaks saavutada taotletava eesmärgi, järgides elupaikade direktiivis sätestatud keelde.

52 Käesoleval juhul ei sisalda eelotsusetaotlus ühtegi asjaolu, millest nähtuks, et amet on tõendanud, et ainus viis, kuidas saavutada ohjamiskavast tehtavate erandite põhjendamiseks osutatud eesmärk, on elupaikade direktiivi artikli 16 lõike 1 punkti e alusel loa andmine huntide ohjamiseks toimuvaks küttimiseks teataval määral.

53 Seega ei vasta otsused, millega lubati teha niisuguseid erandeid, nagu on kõne all põhikohtuasjas, käesoleva kohtuotsuse punktis 49 viidatud nõudele, et taotletavat eesmärki saavutada võimaldavate muude rahuldavate alternatiivsete lahenduste puudumine peab olema täpselt ja asjakohaselt põhjendatud; selle tuvastuse paikapidavust peab eelotsusetaotluse esitanud kohus siiski kontrollima.

54 Kolmandaks tuleb veenduda, et kõnealune erand ei riku elupaikade direktiivi artikli 16 lõikes 1 sätestatud tingimust, mille kohaselt ei tohi selline erand kahjustada asjaomaste liikide populatsioonide soodsa kaitsestaatuse säilitamist nende looduslikus levilas.

55 Nimelt on kõnealuste populatsioonide soodsa kaitsestaatuse säilitamine nende looduslikus levilas kõnealuse artikli 16 lõikes 1 sätestatud erandite tegemise vältimatu eeltingimus (vt selle kohta 10. mai 2007. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Austria, C-508/04, EU:C:2007:274, punkt 115).

56 Sellega seoses tuleb meenutada, et elupaikade direktiivi artikli 1 punkt i määratluse kohaselt on kaitsestaatus soodne siis, kui esiteks kõnealuse liigi populatsiooni dünaamika andmed näitavad, et liik on oma looduslikus elupaigas elujõuline ja jääb seal tõenäoliselt pikema aja jooksul elujõuliseks, teiseks ei ole liigi looduslik levila vähenemas ega vähene ka lähitulevikus ning kolmandaks on selle liigi populatsiooni pikaajaliseks säilimiseks olemas piisavalt suur elupaik, mis tõenäoliselt ka tulevikus ei vähene.

57 Elupaikade direktiivi artikli 16 lõike 1 alusel tehtav erand peab seega põhinema kriteeriumidel, mis on kindlaks määratud nii, et pikas perspektiivis oleks tagatud asjaomase liigi dünaamika ja struktuurse stabiilsuse säilimine.

58 Seega, nagu sisuliselt rõhutas ka kohtujurist oma ettepaneku punktides 79–82, peab liikmesriigi pädev asutus kõnealuse artikli 16 lõike 1 alusel erandi tegemist kaaludes eeskätt liikmesriigi tasandil ja vajaduse korral – kui asjaomase liikmesriigi piirid lõikuvad mitme biogeograafilise piirkonnaga – asjaomase biogeograafilise piirkonna tasandil ja – kui sellise vajaduse tingib liigi looduslik levila – võimaluste piires piiriüleses mõõtmes välja selgitama kõigepealt asjaomaste liikide populatsioonide kaitsestaatuse ning teiseks geograafilise ja demograafilise mõju, mida kavandatavad erandid võivad sellele staatusele avaldada.

59 Lisaks on erandi mõju hindamine kohaliku populatsiooni territooriumi tasandil üldjuhul vajalik selleks, et määrata kindlaks erandi mõju kõnesoleva populatsiooni kaitsestaatusele laiemalt, nagu märkis kohtujurist oma ettepaneku punktis 83. Kuna selline erand peab vastavalt käesoleva kohtuotsuse punktis 41 meenutatud kaalutlustele olema vastavuses täpsete nõuete ja konkreetsete olukordadega, on sellise erandi tagajärjed üldiselt vahetumalt tuntavad sellega hõlmatud piirkonnas. Nagu nähtub Euroopa Kohtu käsutuses olevast toimikust, sõltub populatsiooni kaitsestaatus riigi või biogeograafilise piirkonna tasandil lisaks ka kohalike piirkondade suhtes tehtavate eri erandite koosmõjust.

60 Vastupidi sellele, mida väidab amet, ei saa seevastu nõustuda, et niisuguse hindamise raames võetakse arvesse asjaomase populatsiooni loodusliku levila seda osa, mis ulatub niisuguse kolmanda riigi territooriumi teatavatesse osadesse, keda ei seo Euroopa Liidu tähtsusega liikide range kaitse kohustused.

61 Seega ei saa sellist erandit teha, kui ei ole antud hinnangut asjaomase liigi populatsioonide kaitsestaatusele ega mõjule, mis kavandatud erandil võib olla sellele kaitsestaatusele kohalikul tasandil ja asjaomase liikmesriigi kogu territooriumil, ja vajaduse korral – kui asjaomase liikmesriigi piirid lõikuvad mitme biogeograafilise piirkonnaga – asjaomase biogeograafilise piirkonna tasandil ja – kui sellise vajaduse tingib liigi looduslik levila – võimaluste piires piiriülesel tasandil.

62 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimusi arvestades tuleb veel lisada, et esiteks võivad ohjamiskava ja liikmesriigi õigusnormid, millega on kindlaks määratud, kui palju isendeid võib ühel jahihooajal riigi territooriumil maksimaalselt surmata, olla asjakohased tegurid selle üle otsustamisel, kas käesoleva

kohtuotsuse punktis 54 meenutatud nõue on täidetud, kuna nende abil saab tagada, et individuaalsete erandite aastane kumulatiivne mõju ei kahjusta asjaomase liigi populatsiooni soodsa kaitsestaatuse säilimist ega taastamist.

63 Selles osas nähtub Tapiola ja komisjoni esitatud arvandmetest, mille õigsust eelotsusetaotluse esitanud kohus peab kontrollima, et jahihooajal 2015–2016 surmati liikmesriigi õigusnormide alusel antud liigi ohjamiseks toimuva küttimise lubade alusel Soomes 275–310 isendist koosnevast populatsioonist 43 või 44 hunti, kellest pooled olid sigivad isendid. Seega oli liigi ohjamiseks toimuva küttimise tulemuseks Soome huntide kogupopulatsioonist ligi 15%, sealhulgas arvukate sigivate isendite surmamine. Teiseks surmatakse ohjamiskava andmetel aastas ebaseaduslikult hinnanguliselt 30 isendit.

64 Järelikult tooks liigi ohjamiseks toimuv küttimine kaasa täiendavalt 13 või 14 isendi surmamise lisaks nendele, kes hinnanguliselt on surmatud salaküttimisel, mis seega kokkuvõttes avaldab sellele populatsioonile selget negatiivset mõju.

65 Eeltoodut arvesse võttes on alust kahelda, et ohjamiskava ja liikmesriigi õigusnormid, mis näevad ette, kui palju isendeid võib ühel jahihooajal maksimaalselt surmata, ja mille raamesse põhikohtuasjas kõne all olevad erandid kuuluvad, võimaldavad järgida käesoleva kohtuotsuse punktis 54 meelde tuletatud nõuet, kuid seda peab siiski kontrollima eelotsusetaotluse esitanud kohus.

66 Selles kontekstis on oluline ka rõhutada, et vastavalt ELTL artikli 191 lõikes 2 sätestatud ettevaatuspõhimõttele peab liikmesriik sellisel juhul, kui parimate kättesaadavate teaduslike andmete analüüsimise tulemusena püsib kahtlus, kas erand kahjustab või ei kahjusta väljasuremisohus liigi populatsioonide soodsa kaitsestaatuse säilimist või taastamist, erandi kehtestamisest või elluviimisest hoiduma.

67 Seega peab eelotsusetaotluse esitanud kohus välja selgitama, kas amet on teaduslikele andmetele tuginedes tõendanud, et põhikohtuasjas kõne all olevate eranditega seotud territoriaalsed ja arvulised piirangud on piisavad tagamaks, et erandid ei kahjusta asjaomaste liikide populatsioonide soodsa kaitsestaatuse säilitamist nende looduslikus levilas.

68 Mis teiseks puutub teatava liigi ebasoodsa kaitsestaatuse mõju võimalusele lubada teha erandeid elupaikade direktiivi artikli 16 lõike 1 alusel, siis on Euroopa Kohus varem otsustanud, et selliste erandite lubamine on võimalik erandjuhul, kui on nõuetekohaselt tõendatud, et need ei süvenda kõnealuste populatsioonide ebasoodsat kaitsestaatust ega takista nende populatsioonide soodsa kaitsestaatuse taastamist. Nimelt ei saa Euroopa Kohtu sõnul välistada, et piiratud arvu isendite tapmine ei mõjuta direktiivi artikli 16 lõikes 1 silmas peetud eesmärki, mis seisneb hundipopulatsiooni looduslikus levilas hundi soodsa kaitsestaatuse säilitamises. Selline erand on sellisel juhul asjaomase liigi jaoks neutraalne (14. juuni 2007. aasta kohtuotsus komisjon *vs*. Soome, C-342/05, EU:C:2007:341, punkt 29).

69 Tuleb siiski rõhutada, et erandjuhul selliste erandite tegemist tuleb hinnata ka ettevaatuspõhimõtte alusel, mida on meenutatud käesoleva kohtuotsuse punktis 66.

70 Neljandaks nõuab elupaikade direktiivi artikli 16 lõike 1 punkt e nende tingimuste järgimist, mis käsitlevad liikide isendite arvu, keda võib võtta või pidada, kindlaksmääratust, sellise võtmise või pidamise valikulisust ja piiratust ning nende tingimuste täitmise järelevalve rangust.

71 Mis esiteks puutub tingimusse, mis käsitleb võetavate või peetavate asjaomaste liikide teatavate isendite arvu kindlaksmääramist, siis tuleb märkida, et see arv sõltub igal üksikjuhul liigi populatsiooni suurusest, selle kaitsestaatusest ja bioloogilistest omadustest. See arv tuleb seega kindlaks määrata teaduslike geograafiliste, kliima-, keskkonna- ja bioloogiliste andmete põhjal, nagu ka nende andmete põhjal, mis võimaldavad olukorda hinnata seoses asjaomase liigi sigimise ja aastase loomuliku

kogusuremusega (vt analoogia alusel 8. juuni 2006. aasta kohtuotsus WWF Italia jt, C-60/05, EU:C:2006:378, punktid 25 ja 29, ning 21. juuni 2018. aasta kohtuotsus komisjon *vs*. Malta, C-557/15, EU:C:2018:477, punkt 62).

72 Elupaikade direktiivi artikli 16 lõike 1 punktis e ette nähtud erandi alusel lubatud võtmiste arv peab selleks, et see vastaks mainitud tingimusele, olema seega piiratud nii, et sellega ei kaasne märkimisväärse negatiivse mõju ohtu asjaomase populatsiooni struktuurile, isegi kui see iseenesest ei kahjusta asjaomase liigi populatsiooni soodsa kaitsestaatuse säilitamist selle looduslikus levilas. See arv peab olema mitte üksnes rangelt piiratud, arvestades mainitud kriteeriume, vaid peab samuti olema erandeid käsitlevates otsustes selgelt kindlaks määratud.

73 Mis järgmiseks puutub liikide teatud isendite võtmise ja pidamise valikulisuse ja piiratuse tingimusse, siis tuleb tõdeda, et selle kohaselt peab erand puudutama kõige täpsemal, spetsiifilisemal ja sobivamal moel kindlaks määratud arvu isendeid, arvestades kõnealuse erandiga taotletavat eesmärki. Seega võib asjaomase liigi populatsiooni suurust, kaitsestaatust ja bioloogilisi omadusi arvestades osutuda vajalikuks erandi piiritlemine nii asjaomase liigi või selle liigi isendite tüüpide või isendite rühmadega kui ka individuaalselt kindlaks määratud isenditega.

74 Viimaks eeldab tingimus, et elupaikade direktiivi artikli 16 lõike 1 punktil e põhinevaid erandeid viiakse ellu range järelevalve all, eelkõige seda, et need tingimused ja viis, kuidas nende täitmine kindlustatakse, tagaksid selle, et asjaomaste liikide isendeid võetakse või peetakse valikuliselt ja piiratud ulatuses. Seega peab riigi pädev asutus enne iga selle sätte kohase erandi tegemist veenduma, et seal ette nähtud tingimused on täidetud, ning kontrollima tagantjärele erandi mõju. Nimelt peab liikmesriigi õigusnormidega olema tagatud, et otsuse, millega tehakse selle sätte alusel erand, ning viisi, kuidas sellist otsust rakendatakse, õiguspärasust kontrollitakse – muu hulgas erandiga seatud kohta, aega, asjasse puutuvate isendite arvu ning laadi käsitlevatest tingimustest kinni pidamisega seoses – tõhusalt ja õigel ajal (vt analoogia alusel 8. juuni 2006. aasta kohtuotsus WWF Italia jt, C-60/05, EU:C:2006:378, punkt 47).

75 Käesoleval juhul nähtub Euroopa Kohtu käsutuses olevast toimikust esiteks, et põhikohtuasjas kõne all olevad erandid puudutasid piiratud arvu huntide, st seitsme isendi tapmist. Ent nagu märkis komisjon, tuleb see arv elupaikade direktiivi artikli 16 lõike 1 punktis e ette nähtud tingimuste täitmise tuvastamiseks asetada laiemasse konteksti, milleks on liigi ohjamiseks toimuva küttimise raames lubatud küttimine, mis – nagu on meenutatud käesoleva kohtuotsuse punktides 62–64 – annab alust kahelda selles sättes kehtestatud nõuete järgimises.

76 Teiseks on tõsi, et põhikohtuasjas kõne all olevad eriloa andmise otsused sisaldasid teatud täpsustusi sihtisendite laadi kohta, viidates eelkõige noortele või kahju põhjustavatele isenditele.

77 Eelotsusetaotlusest ja kohtuistungil antud selgitustest nähtub siiski, et erilubades üksnes soovitati loa saajatel keskenduda küttimisel teatavatele isenditele ja vältida muid isendeid, neid selleks kohustamata. Need eriload ei võimalda seega välistada, et erandite rakendamisel keskendutakse sigivatele isenditele, kes on erilise tähtsusega elupaikade direktiivi eesmärkide seisukohalt, mida on nimetatud käesoleva kohtuotsuse punktis 25.

78 Kolmandaks nähtub Euroopa Kohtule esitatud toimikust, et vaatamata sellele, et kõnealustes erilubades oli märgitud vastupidist, on liigi ohjamiseks toimuva küttimise käigus ilmselt surmatud käesoleval juhul kõne all oleval jahihooajal 20 juhtisast, mis annab aluse kahelda tehtud erandite valikulisuses, nende elluviimise üle tehtava järelevalve tõhususes ning selles, et kütitud isendite arv oli piiratud.

79 Seega ei nähtu Euroopa Kohtu käsutuses olevast toimikust, et põhikohtuasjas kõne all olevate erilubade andmise tingimused ning viis, kuidas nende järgimist kontrolliti, võimaldasid tagada asjaomase liigi isendite valikuliselt ja piiratud ulatuses võtmise elupaikade direktiivi artikli 16 lõike 1 punkti e tähenduses, kui eelotsusetaotluse esitanud kohtu kontrolli tulemusel ei ilmne vastupidist.

80 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimustele vastata, et elupaikade direktiivi artikli 16 lõike 1 punkti e tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus see, kui võetakse vastu otsus, millega direktiivi artikli 12 lõike 1 punktis a koostoimes IV lisa punktiga a ette nähtud huntide tahtliku surmamise keelust tehakse erand liigi ohjamiseks toimuvaks küttimiseks, mille eesmärk on võidelda salaküttimise vastu, juhul kui:

– niisuguse erandi eesmärk ei ole selgelt ja täpselt põhjendatud ning kui liikmesriigi asutus ei suuda usaldusväärsetele teaduslikele andmetele tuginedes tõendada, et erand sobib selle eesmärgi saavutamiseks,

– ei ole nõuetekohaselt tõendatud, et erandiga taotletavat eesmärki ei ole võimalik saavutada muu rahuldava alternatiivse lahendusega, kusjuures piisavaks tõendiks selle kohta ei saa olla ainuüksi õigusvastase tegevuse esinemine või raskused, millega selle üle toimuva järelevalve raames silmitsi ollakse,

– ei ole tagatud, et erand ei kahjusta asjaomase liigi populatsiooni soodsa kaitsestaatuse säilitamist selle looduslikus levilas,

– erandiga seoses ei ole antud hinnangut asjaomase liigi populatsiooni kaitsestaatusele ega mõjule, mis kavandatud erandil võib olla sellele kaitsestaatusele asjaomase liikmesriigi territooriumil ja vajaduse korral – kui asjaomase liikmesriigi piirid lõikuvad mitme biogeograafilise piirkonnaga – asjaomase biogeograafilise piirkonna tasandil ja – kui sellise vajaduse tingib liigi looduslik levila – võimaluste piires piiriülesel tasandil, ja

– on täitmata kõik need tingimused, mis on seotud kindlaks määratud arvu selle direktiivi IV lisas nimetatud liikide teatavate isendite valikulise ja piiratud ulatuses võtmisega range järelevalve all, kusjuures nende tingimuste järgimine tuleb kindlaks teha eelkõige populatsiooni suurust, kaitsestaatust ja bioloogilisi omadusi arvestades.

Eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne on kontrollida, kas see on nii põhikohtuasjas.

Kohtukulud

81 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (teine koda) otsustab:

Nõukogu 21. mai 1992. aasta direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta artikli 16 lõike 1 punkti e tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus, kui võetakse vastu otsus, millega direktiivi artikli 12 lõike 1 punktis a koostoimes IV lisa punktiga a ette nähtud huntide tahtliku surmamise keelust tehakse erand liigi ohjamiseks toimuvaks küttimiseks, mille eesmärk on võidelda salaküttimise vastu, juhul kui:

– **niisuguse erandi eesmärk ei ole selgelt ja täpselt põhjendatud ning kui liikmesriigi asutus ei suuda usaldusväärsetele teaduslikele andmetele tuginedes tõendada, et erand sobib selle eesmärgi saavutamiseks,**

– **ei ole nõuetekohaselt tõendatud, et erandiga taotletavat eesmärki ei ole võimalik saavutada muu rahuldava alternatiivse lahendusega, kusjuures piisavaks tõendiks selle kohta ei saa olla ainuüksi õigusvastase tegevuse esinemine või raskused, millega selle üle toimuva järelevalve raames silmitsi ollakse,**

– **ei ole tagatud, et erand ei kahjusta asjaomase liigi populatsiooni soodsa kaitsestaatuse säilitamist selle looduslikus levilas,**

– **erandiga seoses ei ole antud hinnangut asjaomase liigi populatsiooni kaitsestaatusele ega mõjule, mis kavandatud erandil võib olla sellele kaitsestaatusele asjaomase liikmesriigi territooriumil ja vajaduse korral – kui asjaomase liikmesriigi piirid lõikuvad mitme biogeograafilise piirkonnaga – asjaomase biogeograafilise piirkonna tasandil ja – kui sellise vajaduse tingib liigi looduslik levila – võimaluste piires piiriülesel tasandil, ja**

– **on täitmata kõik need tingimused, mis on seotud kindlaks määratud arvu selle direktiivi IV lisas nimetatud liikide teatavate isendite valikulise ja piiratud ulatuses võtmisega range järelevalve all, kusjuures nende tingimuste järgimine tuleb kindlaks teha eelkõige populatsiooni suurust, kaitsestaatust ja bioloogilisi omadusi arvestades.**

Eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne on kontrollida, kas see on nii põhikohtuasjas.

Allkirjad